

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:

Széchenyi-téren, a hidkaputól kimenet balra
a 26. szám alatti ház emeletében.

Megjelen a lap hetenként háromszor u. m. Keddén, csütörtökön és szombaton délelőtt.
Ara évenként 3 ft. v. ö. Hirdetési ár: négyhétig tartó elcsúsz 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 krajczár v. ö. rt. minden hirdetés után 20 kr. bélyegdíj. Előzetes s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelteik.
A szerkesztői cikkek sora után 15 kr. előleges befizetése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Közlöny, oct. 31.

(D) Kérdéseket teszünk fel a bécsi centralista lapokhoz, valamint a hozzájuk közeledő pesti hivatalos lapokhoz, s ha úgy tetszik feleljenek reá, vagy használják fel eszméinket az utángondolásra.

Az osztrák császárságnak alárendelt provinciája Magyarországnak, vagy csak összekötésben áll a közös monarchia személyisége által?

Hogy ama császárságnak nincsen alárendelve tartomány gyanánt, azt úgy az uralkodó Felség, mint magának a ministeriumnak nyilatkozatai, sőt azon tetteleg helyzet is igazolja, hogy a magyar koronatarományoknak külön korlátnokságai állanak fenn ma is az uralkodó személye körül.

De igazolja az is, miképp a magyar királyság, sőt még annak erdélyi részéből sincsenek képviselők meghíva a szűkebb birodalmi tanácsba, a mely az osztrák császárság tartományainak közös törvényhozó testét képezi.

A nélkül, hogy ezuttal a magyar királyság és jogi állását vitassuk, mostani tényleges állása szerint is a magyar királyság az osztrák császársággal nem amalgamáltnak, hanem aboz hasonlónak, azaz: egyik félnek van tetteleg elismerve, habár ezen helyzet még csak alakilag áll.

Elvileg azonban, a mint említők, mert a királyságnak külön kancellariája van s az osztrák tartományok közös képviseletébe a szűkebb Reichsrathba nincsen meghíva, kézzelfoghatólag a magyar királyság külön áll, egy külön országcsoporthoz tartozó képez, mely magában a császárság tartomány-csoportozatához hasonló.

E helyzetből világosan látszik, hogy a két rész a közös uralkodóház köti össze s a mi közösség van a két rész közt, az az uralkodás közösségében határozódik.

Viszonyunk Auszriához ez volt régen is, ez most is.

Azonban a mint császár ő Felsége az addig absolut hatalommal kormányzott osztrák császári tartományoknak alkotmányt adott s birodalmába a parlamentarizmus rendszert behozni elhatározta, elismerjék, hogy kölesünös helyzetünkben lényeges változás történt.

E változásnak természetes következménye vagy az lehet, hogy az osztrák császárság tartományai is csak annyi joggal birjanak, a mennyivel a magyar királyság birt, t. i. a birodalom absolute közös ügyeit, minők a királyi civilista, a külföldi képviselet, a hadsereg szervezése s felhasználása, a külországokkai vámügyek elintézése, bizzák az uralkodó Felség teljhatalmára; vagy az, hogy ezen kérdésekre nézve a magyar királyság és osztrák császárság együttesen és egyetértve határozzon.

Harmadik utat nem tudunk, hogy azon összetartó egység fenmaradhasson, a mi az uralkodóház teljhatalma által ekkorig fenállott.

Igy a birodalom kétféle közti alkotmányos érintkezés szükségét tagadni nem lehet azon esetben, ha az uralkodói teljhatalmat a legfontosabb közös kérdésekben nem akarják állandósítani.

Ezt mi magyarok jól értjük, s hogy a birodalom másik fele a közös ügyekhez velünk együtt szólhasson, azt magunk is jognak tekintjük.

E helyzetből önként merül fel azon kérdés: miért bir tehát a februári patens által az osztrák örökös tartományok összege nagyobb jogokat, mint a magyar királyi tartományok összege?

Miért, hogy Austria apró tartományaira nézve nem láttak elégnek a landtagokat, hanem egy közös képviselet erősebb és bizto-

sabb szervezése által a szűkebb Reichsrathba őket egyesítették, és ugyanakkor, egészen ellenkező eljárást követve a magyar királyság ily közös törvényhozásába egyesült Erdélyt s Horvátországot különválaszták? hogy ez apró tartományok a törvényhozás tehetetlenségére jussanak?

Vagy is rövidebben téve fel a kérdést: ha az austriai tartományoknak van szűkebb Reichsrathja, a magyar királyság tartományainak miért nincsen, holott Erdélyben is a birtok és nyelvi többség u. m. a magyar és székely nemzet, valamint Horvátország is azt kívánja, sőt Erdélyben a románok s szászok fejei is bevallották, hogy Erdély magára külön országglásra gyenge, s valahová kapcsolódnia kell?

Továbbá, ha az osztrák örökös tartományok complexumának nemcsak kül és közös, hanem bel és saját keblü ügyekre nézve is van felelős ministeriuma, a magyar királyság bel és saját keblü ügyeire nézve miért törlettetett el az?

Es végül: miért illet a szűkebb Reichsrath a magyar országgyűlés felett azon privilegium, hogy ő egyszersmind bövebb Reichsrath legyen, még pedig egészen testületileg, míg Magyarország e kérdésben egyenesen, mint akármelyik kis osztrák tartomány csak országgyűléséről kiszabott számú képviselőket küld.

Ezen kérdésekből az következik, hogy ha hasonló alkotmányos elvek szerint kormányoztatunk, úgy birni kell a magyar korona tartományainak is egy szűkebb Reichsrathtal, mely közös képviselet az osztrák tartományoknak megadatott. Vagy ha ilyenell nem bir, akkor a magyar korona tartományok egy közös képviselet jogának birtoklására nézve hátrányban vannak Auszriától.

Igy a birodalmi alkotmány elvével sines összhangzásba Erdély- s Magyarország közös képviseletének megszüntetése, holott a birodalmi alkotmányos elv szerint legfőlebb annyit lehetett volna mondani, hogy Erdélyre nézve a pesti Reichstag annyi, mint Steyer- vagy Morvaországra nézve a bécsi szűkebb Reichsrath; tehát Erdélynek saját keblü ügyeire nézve legyen saját Landtaga; de a magyar királysággal közös törvényhozás a közös országgyűlésen folyjon.

Ezt értenők a birodalmi alkotmány értelmében.

Mindezen kérdésekből — éppen a birodalmi alkotmány elvei szerint — önként következik, hogy ha a császári tartományokat beltörvényhozasukra nézve, saját landtagjaikon kívül egy közös képviselet illette, ugy a magyar korona tartományokat is, saját tartományi gyűléseiken kívül, egy közös országgyűlés joga illeti.

Ebből megint az következik, hogy így Magyarország melléktartományaival egy hasonló organismust képezvén, mint Austria melléktartományai, a két organismus közös ügyeinek elintézésére hasonló közegek és hasonló erő által folyjon be.

Az az, ha az, kívántatik, hogy a magyar királyság országgyűlése küldjön a közös képviseletbe, ugy oda a szűkebb Reichsrath is deputatusai által jelenhetik meg.

Kell tehát a magyar királyságnak is belügyeire felelős ministerium, kell hogy keblü ügyei, keblü adója az osztrákokétól elkülönítve legyenek, s külön képviseletben határozassanak el; egy szóval kell, hogy mindent birjanak a magyar korona tartományok együtt és külön, a mit az osztrák császári tartományok együtt és külön birnak, s csak is az összes birodalom közös ügyeire folyhatna be egy közös államministerium, a mely éppen egy elkülönített hatáskörrel kellene hogy bir-

jon ugy az osztrák, mint a magyar felelős ministeriumoktól.

Im a birodalmi alkotmány kimondott elveinek ezek a természetes következményei, és azt értenők már, ha a centralista lapok és pártok így okoskodnának. Állításuk nagy részben ötköznének így is és törvényeinkbe; de legalább el kellene ismernünk, hogy kívánatuk következetes.

Nem akartunk ezuttal saját és törvények s kötések által szentesített alapjogaink mellett vitázni, e részben nézetünket elégszer elmondottuk; itt csak is magából a birodalmi alkotmány eszmemenetéből kívánjuk kimutatni, hogy a magyar királyságnak még ezen alkotmány értelmében nincs elég téve.

A „Hermannstädter Ztg.“ oly magasztos, oly keuteteljes, civilisator stýben irt cikkeit kezd hozni, hogy csak elfogultságunknak lehet tán tulajdonítani, ha még most se hiszszük el neki, hogy valóban a német nyelvtudás, a civilisatio és humanitas szellemét képviseli.

Sőt magvalljuk öszintén utóbbi cikkei után, annyira meggy ezen „elfogultságunk“, hogy már-már éppen az ellenkezőt hisszük felőle.

De nem is lehet aztán másként, tekintve azon cynismust és effronteriat, mely ez „Artikell“-eket jellemzi, s ha Schmidt Henrik ur a politikai eszmeközdelem terén ezuttal többnyire csak mint egy faragatlanabb kiadású Falstaff fog feltűnni előttünk, bizony nem nagyon csodálkozhatik maga sem, föltétve, hogy valamelyik reggel higgadtanban megtekinti, mit handabandázott legyen becses lapjában holmi borongós delután.

Egyik közelebbi cikkét, melylyel természetesen a magyar nemzet jogelméletét akarta levágni, következő czím diszeit: „Dualismus a tébolydaig!“ Ugy e csinos „witz“? Ez tulajdonképp egy kolozsvári rövid levél, melyről nem állunk jót, hogy itt iratott volna. De ehez semmi közünk, s tulajdonképp még szépen meg is köszönhetnők, mert az egészről csak a jön ki, hogy miután Szébenben oly nagyszertű tébolyda rendeztetett be, Kolozsvárt nincsen helye a bolondoknak. A nélkül, hogy legkevésbé meg kívánók tagadni azon tiszteletet, melylyel Szében nyelvtudás köré iránt viseltünk, megvalljuk: e falstaffiadt igen mulatságosnak találtuk, s mi bizony nem állhattuk meg, hogy a nekünk szánt goromba élcz visszakanyarodó értelmét kissé ne variálgassuk! Ennyi időtöltést ezekben az unalmas időkben nekünk is megengedhetni, midőn mi egyelőre nyugodtan elnézzük, hogy csak mulassák magukat mások.

Egy másik jeles cikkében a famosus lap az általa annyira adorált „erdélyi országgyűlés“-ben figurált „ellenzék“ szükségességét valóságos saloni finom elmelelőlgazolá azon gyönyörtől bon mot által, hogy: igen, igen, az ellenzék szükséges, valamint az ember tisztaságára nézve (!) szükséges — a bolha és a poloska!!! Valóban magasztos kép, oly extrafein hasonlat, a minő csak egy oly magasabb nyelvtudású ember pennájából jöhet ki, a minő a „Herm. Ztg.“ szerkesztője, a ki nem egyszer maga vallá be, hogy az effélékre oly sokat ad, miképp mindig „glacé-kesztyűben“ ir, s ugy vigyázzanak a barbar magyar publicisták, hogy ő holmi pallérozatlan kitevételek tudomásul se fog venni, nem hogy felelne reá, a mint h y nem egyszer csakugyan adósunk is maradt a felelettel oly polemikában, a melyeket maga kezdett, s a melyekben mi hasonlíthatlanul „glacé-kesztyűben“ stýben fejeztük ki eszméinket.

Azonban mindenekefelett gyönyörtől oldalról mutatta meg magát e nagy férfiún a „H. Ztg.“ 257 számabeli vezércikkével, a hol nagy méltóságzeretéről megfellekdezzve, leereszkedéssel szól az erdélyi magyar lapokról. Természetes a nemes czél itt is csak lealáznai, gorombáskodni, denunciatoroskodni. Mi valamennyien separatisták, forradalmárok, felforgatók vagyunk szerinte. Még mindig a Nagy-Magyar országgal ábrándozunk, Garibaldit várjuk, a lengyel ügy iránt tüzes sympathiainkat lehelő lármás cikliket irunk, egy európai confagra-

túra számítunk, falutorony-politikát üzünk stb. Ezen gonosz bemutatót, melynek nobilis czélját mindenki könnyen átláthatja, reméljük, hogy illető helyen nem veszik komolyan; annyival inkább reméljük, mivel maga a Reichsrath alsóháza számára is éppen most rendeltetett meg a „Kolozsvári Közlöny“, már pedig, ha ez oly borzasztó revolutionárius vagy haszontalan kirehthum-politikát képviselő lap volna, bizonyosan nem volna helye a Schotenthori salonban. De ha akarná se veheti az ember komolyan e cikket, mert lehet-e nem nevetni, midőn ez a szebeni Falstaff végre is ismét maga magát vágja le tulhevült handabandázásával! ? A cikk elején collegatussággal kínálkozik, s a végén simpliciter leszar-marazza a „Közlöny“-t (a glacé kesztyűs kifejezés ez: pure Eseele!) nem véve észre, hogy mennyire megtisztelti önmagát. Tökéletesen úgy járt, mint az a humoristicus felolvasó, a ki nem rég azzal az élczelzel tisztelte meg pajtásait, hogy az ő barátai oly nagy férfiak, mikép ha egy pálczával a fejük felett el akarna hederíteni, mindeniknek csak a fülét érne. Barátait akarta kigúnyolni, és őt magát nevettek ki!

Nem akarjuk kárörömmel felemlegetni, hogy a „H. Ztg.“ szerkesztőjének még a szebeni országgyűlésen is odakiáltotta egy római hang: Nur keine Grobheiten! Nem akarjuk igazolni a lengyel ügy iránti sympathiainkat a val, hogy maga a kormány is mily részvételtjes politikát folytat e kérdésben. Nem akarjuk vagy inkább nem tartjuk méltónak politikai bevándolásait, árulkodásait, s azt a politikátlan adomontióját (die Würfel sind noch nicht gefallen!!!) tüzetes vita tárgyává tenni. De azt határozottan kinyilatkoztatjuk, hogy se saloni, se komoly embernek többé nem tartjuk, s hálaát adunk az Istennek, hogy ügyünknek ily szerencsétlen modoru védői még sincsenek!

A kolozsvári jótékony nőegylet műtárlata.

(Megnyílt nov. 1-én, 1863.)

Jól esik a keserű és meddő politikai térről egy percze lelépünk s a társas élet eredményeinél keresnünk szorakozást.

A helybeli jótékony nőegylet alig fél éves pályáján, annyi sikert képes felmutatni, a mely elég bizonyosságot tesz arról, hogy vannak nemzetek, melyeknek növilága a közszellemben, nemes buzgalomban, s kiviteli képességben méltó társa a férfiaknak.

A kik a tegnapielőtt megnyitott műtárlatot megtekinték, ilyenek pedig számosan valának mert valóban telongottak a látogatók, egyről egyik bizonyosságot tesznek szavaink állaposságról.

A tárlat megnyitásának egy nagy fehér lobogó kitzése szolgált jelétül, melyet a tanulmányokban megöszült tudós hazánkfia Brassai Sámuel ur tűzött ki, a középutczában levő Korbulyház erkélyére.

A tárlatot mélt. Sikó Miklósné, Fülöp Róza urnó nyitá meg, dicsegetre méltó szonoklattal, melyet lesz szerencsénk lapunk hasábjain közreadni.

Temérdek népség mind két nemből vett részt a megnyitáson annyira, hogy mi nem lehettünk rést, a nagy sokaságon áthatni, a mi ily közönséggel szemben kísérlet tárgya sem lehetett.

Végre kezdett gyérülni a népség, s alkalmat vehettünk a kiállítást körültekinteni, s nem lehetett elpalástolni örvendetes meglepetésünket, mert ha ez első kiállítás ennyire sikerülhetett, ugy bizvást számíthatunk arra, hogy ezen igen czélszerűt műtárlatot rendszeressé váljunk.

Három szoba volt a kiállítási tárgyakkal elfoglalva, melyek a látogatók nagy számához képest szűkeknék tetszettek.

Ha e kiállítás a redoutaban történhetik vala, melynek falait éppen most festik, kérdésen kívül a kiállított tárgyak egyszerűen áttekintése csak nagyszertűbb látványt szolgáltatott volna, s csak érzékelhetőbb leende azon könnyűed jó izlés, mely a kiállításon végig lengett, s a gyöngéd női rendező képességet elárulá.

A kiállítás tárgyszerileg volt különbözö vonalakban elrendezve, s minden tárgycsoportozatnál az egylet tagjai közül művelt del-

nők álltak, kik sok kellemmel vitték a cicero-nei szerepet, s szolgálták a nézők részére a szükséges magyarázatot. Fekete szük magyarkába fekete selyem szoknyába, voltak öltözve, s mellőken vörös szalagosok szolgáltak jelvényeül hivatalos foglalkozásuknak.

A terem falait Székényi és Deák arcképei díszítették. Férfiak, kiknek jelleme s elvei nemzedékünk mindkét nemének jelszavául szolgálnak.

A belépti jegyeket két delnő szolgáltatta ki a belépők részére, s más kettő szedte be, mindenik nagy odaadással és buzgalommal teljesíté feladatát.

Az első terembe belépve mindjárt a vetemények, gyümölcs s élelmiszerek a gazdaszomszág köréből, valamint italok, cezet s befőttek sat. tüntek fel. Láttunk két óriás répát, melyek egyike 32, másika 27 fontot nyom, s hazánk földjének dús productív erejéről tesz bizonyosságot, valamint a közelében helyet foglalt óriás káposzta fejek, hagyma, murek satb.

Tovább haladva a termeken szép gyűjteményt láttunk a szöveteknek, s len- és kender terményeknek, melyekre a székelyföld jelesen Udvarhely és Marosszékek szépen concurreáltak. Feltűnt az öreg Gálfi, a szerencsétlen végsorsú Gálfi Mihály anyjának házi kockás szöve, kinek szöveit másfél évtized előtt a védegyelt korszakában, a székelyföldön sőt egész Erdélyben igen keresettek valának.

A kiállítás leggazdagabb osztályát képezték a piperemunkák, melyeknek azonban selymre s gyöngyre valamint kelmére, a külföld műipara concurreált, s így hazai becses azoknál csak a kidolgozás s az azon elterülő jóízű számítható be. — Feltűnt egy szépen dolgozott gyerek guba, melyet egy gyermek leánya vart és állított elő. Csinos ruhadarab s szépen és jó ízléssel van kidolgozva.

A kiállított tárgyak igen észlelesen, mondhatni szakszerűleg voltak osztályozva s a látogatók tudványaiknak kielégítéséről a növegyelt lelkes tagjainak fáradozása által annyira gondoskodva, hogy e részben mi férfiak kiállításainknál valóban okultunk. A mi tárgy beküldetett s összegyűlt, az a bizottmány ügyes elrendezése s szó általi élénk világosítása által kettős érdekeket nyert.

A kiállításnál nem a czizoma, hanem a tisztaság, rend, s a mi főbb a rendszeresség volt szem előtt tartva. Mi szerettük Pestet s örömet versenyzünk vele. Látogatói valának e műtárlatnak olyak is, kik a pesti növegyelt műtárlatát látták, s az összehasonlításon nem pirulhat el lelkes növegyeltünk.

Szolgáljon e legelső alkalommal aratott siker és eredmény buzdításul jövőre, ugy a hazai művilágra nézve, mely jövőre ezáltal csak bővebb s általánosb részvétre lehet lelkesítve, valamint a jótékony növegyeltre nézve, kik ezuttal fáradságuk legmértékű jutalmát arathatják azon siker általános elismerésében, a melylyel első műtárlatuk méltán kérkedhetik.

Itt most szerencsénk van közre adni m. Sikó Miklósné uró megnyitó beszédét, a mint következik:

Nagy érdemű gyűlekezett! tisztelt honfiak, és honleányok! Fogadják üdvözlőnk e teremben, hol a munkásság, szorgalom, testvéri egyetértés a szenvedő emberiség iránti részvétől vezéreltetve áll első ünnepe. Alig létesült jótékony növegyeltünk, im bebizonyította, hogy az erős hit és akarat nem lát akadályt kitűzött czéljában.

Mit mondjak önöknek tisztelt honleányok itt, hol szót a tett, itt, hol annyi bizonyítványai közt állók jó szívek, nemeslelkűek? Mit mondjak szívem tularadásában egyebet, mint azt, hogy tiszteltet hajok meg önök előtt, tiszteltet az ily nőknek; egy ily alkalom kellett, hogy egymást megismerjük, s becsülni tanuljunk, egy ily alkalom, hogy ön magukat is ismerni tanuljanak.

Ha a honatyák a jogot védik, ha legfőbb boldogságok, vágyok, a szent ügynek szolgálni, nem kell-e a honleányoknak is törekedni az ő körökben családjuk javára mindent megtenni? s ha azt teszik, nem mozdítják-e elő a haza javát? A szorgalmas férj vagyonot gyűjt, a jógazdasszony megtartja, ezt mondották öseink, s ők igen sok jót mondottak és tettek, mit nekünk nem szabad szem elöl tévesztünk.

Tekintsünk csak néhány percze a multba, azon multba, melynek emlékének szemünk nedvesednek, ott látjuk ő anyáinkat házi iparok közepette; minden öltözte a család tagoknak általok készült, s talán azért gyözedelmeskedének majd minden harczokban öseink, mert azon szent óhajok, melyek alatt fonódtak, szövöttek s varódtak azon ruhadarabok, azon szent óhajok mondom elszálltak velek, s védtek őket csataikban.

Igen tisztelt honleányok! tartsunk szemelött hazánk érdekeit, a mennyiben hatáskörünkben esik mozdítsuk elő annak felvirágzását, s higgyék meg, hogy legfőbb boldogság az, ha elmondhatjuk, hogy kötelességünket teljesítettük.

Végül a bizottmányi tagok nevében mind azok, kik egyetünk s táratunk létesülésében fáradoztak, fogadják legforróbb tiszteletünk s halánkat, s az inség nyomorban küszködők letörölt könnyei legyenek tanúságai a Mindenható előtt az önk jóságotokról; nyerjük meg továbbra is bizalmukat, s legyenek meggyőződve, hogy azzal vissza nem élünk, s önének tisztelt honfiak nyerjük meg tanácsokat, pártolásokat; éljenek mindazon tündérújak tulajdonosai, kik ide közreműködtek, éljen a jó gazdasszonyok, éljen a haza, jótékony, testvériség, egyetértés! S most van szerencsénk a növegyelt által létesített első talarat megnyitottnak jelenteni.

A különböző gyáraknak sugármagas kéményeit hogy építették fel, mint az emberi műtanok megannyi diésőt obeliscusait, és az emberi háztartás szolgálatjában hogy zörögnek, zúgnak és döngöttek a természet őrök különböző műhelyekben, mint cyclopius rabszolgák.

Igen, csak a természettudományok karán vagyunk képesek a mindenség titkait számtalan élességgel leleplezni.

Csak azoknak fáklyájával tudta Kopernikus, Kepler, Galilei, ezek az új titánok, az egetek ostromolva és a mostan ismert világrendszert felfedezve, a hajdankor isteneit elűzni.

Ezek vezették Ponillettet a végtelenűr hőmérsékének meghatározására; mit e jeles természettudós Celsius szerint a fagyponctól 140 foknyinak talál.

Ezek vezették Schrötter tanárt azon állításra, hogy a fagyponctól alól 80 foknál ugyancsak Celsius szerint minden vegytani rokonságnak hatása — még a mi légkörünk egész sulya alatt is — tökéletesen megszűnik, mint a hol az olyan anyagok is, melyek közönséges érintkezéseknél a legbatalmasabb kidurranásokat okoznak, itt egymás mellett minden egymásra hatás nélkül bevernek.

A természettudományok tanították Heindert is azon állításra, hogy a világűrben oly csekély hőmérsékben csak szilárd, de sem gőzalakú, sem csepfolyó anyagok, ha mindjárt arányilag is eloszva, létezhetnek, s hogy a leghidegebb üregben a legkisebb parányok is összegyomolyosodhatnak, míg az ily gőb nagyságához, egy minden parányok közös sulypontja felé irányzó nyomás megfelel, s ez által a felmelegedésnek kezdete, az égitest belsejének visszahatása a külszine felé beáll.

Ők nyújtották Franklionnak a sodronyt, melylyel a menydörgő villámot kényünk szerint elvezetni tanultak, és a nagy Newtonnak az eszközüket, a naphénynek természetét és törvényeit megismerni.

MEGYEI ÉS KÖZSÉGI ÉLET.

Arkos, oct. 19.

A mit irtam vala folyó hó 4-ről a bölöni és nagyajtai marhavészről, arról jelenleg bővebben is tehetek értesítést. Azt egy előleges orvosi vizsgálat csak lépfenének nevezte vala; de az vagy már akkor is valóságos marhavész volt, vagy ha inkább lépfenének látszott is, marhavészszé változott át. Folyó hó 12, 13 és 14-dik napjait egyházi feladatokból a szerencsétlen két helységben kelletvén töltötte, eléggé megvilágosulhattak az egészről. Szent-Mihály naptól folyó hó közepéig már az elkarosult marhák száma Bölönből 40-re, Nagy-Ajtán 50-re emelkedett; ide nem számítva azokat, melyeket a nép titkon temetett el, mint mondják. Ott létemkor még a vész mindkét helyen nem szűntni akart, hanem folyamatosan volt. Mindkét helységet őrzi fél-fél század gyalogság, s mindenütt a beteg marhákhoz köz körháza van kijelölve. Mint értém, Al-Csikből van oda rendelve egy értelmes barom orvos, de a kinek egyedül a két helységben vizsgálatra is, gyógyításra is napjában kétszer is el járni nehéz és fárasztó feladat. Bölönből dult Nagy István és M.-Ajtán királybíró Henter Sándor urak, mint helyben lakók, nagyon tevékenyül segédkeznek. Tudom sok egyesek kárait, de azokat emlegetnem szükségtelen. Elég, hogy a vész onnan származtatja a közvélemény, hogy mindkét helységnek fogadott mérsárosra lévén, ezek az oláhoni havasok innesszél széleről vásárolt vész-marhák nem tudva hozták volna a vészt, de e csak vélemény. Vélemény az is, hogy az Olton tul szomszéd Szász-magyarorszáktól származott volna, hol, a mint a szászok állítják, némely férfiak otthon levő szász tanulók az Oltha halászatra maszlalót hánnyá, arról a marhák ittak s az ottan augusztusban elhullott marhák a bajt abból kapták volna, holott ez tán csak színész, a baj pedig éppen marhavész vala. Elég, hogy akár honnan, de a vész sajnos megvan. Kiutésokor N.-Ajtán az ökrök csorda a mezőn volt legelni, s az óta nem volt szabad azt a városra behajtani; a mezőn is hullanak el közülök. Bölönnel pedig meddő-csordája az erdőn legel, folyvást ott van s abból is hullott el több darab. Ezért a Bölönnel szomszédos árkosiak is óvakodnak a bölöni erdő felé hajtani csordáikat, és külön pásztortól marháikat erdei legelésre. A mi több, a nagy szárazság miatt Bölön és Nagy-Ajtán határai még részben vetetlenek, szarvas-marhával vetni nem szabad, lova pedig kevesebb gazdának van. Felhívásra készen áll segíteni a lehetőkben bölöni birtokos Barabás Sándor ur is, ki Báldon a gróf Béli udvarnál tanulta gyakorlatilag a veterináriát; alkalmaz övszerűl egy darab marhának hetenként kétszer beadni: kósovány 1/2 quint, glaubersó 3 lat, salétrom 3 lat, bíldőskőmáj 1/2 lat, szekfűvirág, bodzavirág 2 lat, jó összemarok buzakorpa, ezeket három fertály lével félkupásra lefőzve. A mely marha pedig az első

stadiumba esett vagy a másodikba is, annak naponként adja s a sósavanyt két, sőt négy-szerre is; első stadiumban a lepenyőjébe paponyát huz, a másodikban erévtá a nyakán. Meg van mondva szakértőleg, hogy míg a szárazság tart, addig a vész tartand.

Közölhetek egy más szerencsétlen esetet is, mely szerint Szász-Hermánban f. hó 5-ken 190 gazdának hamvadtak el csürei s más-nemű épületei is, mintegy 400 épület, sok takarmányval; a vész gyermekjártékból eredetnek mondatik. Kévéssel az előtt az éftalvi ref. lelkész és tanító csürei hamvadtak el egy este, vannak olyanok is, kik ezt az erősen buzzalkodós tavaszi papválasztásnak képzelik tulajdoníthatni. Valódi oka pedig nem tudatik. Kiss Mihály.

KÜLÖNFÉLÉK.

Hogy a Reichsrath teljes számu legyen, szükséges még 85 magyarországi, 9 horvát-tót, 20 velencei, összesen tehát 114 követet, ide nem érte a visszalépett 11 cseh követet.

A „Bihar“-ban olvassuk, hogy a pesti cs. k. katonai térvényszék ítélte, mely Győrffy Gyula, mint a „Bihar“ szerkesztője ellen három havi börtönre, Hollósy Lajos mint kiadó ellen pedig 14 napi fogságra és 1000 ft biztosítékesítésre szökött, s melyet mindkettő föllebezett, helybenhagyott. Hollósynak a 14 napi fogság kegyelem útján elengedett. Az 1000 ft biztosítékesítés a kiadót arra kényszeríti, hogy lapja megjelenését felfüggeszesse.

Apraxin Julia muli hó 22-én lépett fel „Phaedrában“ Párisban. A „Les Sports“ terjedelmes czikkkel ismertetette a művészi pályára törekvő grófné ernyedetlen szorgalmát s lelki-eréjét, melylyel szakítva fényes állásával, a művészet terén iparkodik magának nevet szerezni. Az előadásra sokan készültek. Rothschild báró a grófnőnek kézbesítendő 500 frankkal váltott jegyet.

Az „O. D. P.“ oct. 26-ról írja: tegnap reggel 6 órakor a déli vaspályán két foglyot hoztak, kik állítólagosan a magyar emigrációhoz tartoznak. Egyik mintegy 60 éves, sűrű teljes szakállal, a másik mintegy 30 éves, mindketten magyar ruhában voltak. A déli pályán indobázától az északira két comfortáblen vitték, mindegyiket külön egy-egy polgári rendőrbiztosalt. A kocsiakat 24 határozatrendbő katoná kísérték. A lánczokon volt foglyokat azonnal Olmützbe vitték, honnét az egyik Theresienstadtbba, a másik Josephstadtbba volt szállítandó.

A prágai „Wochenblatt“ szerkesztője, ki ellen négy sajtóper volt folyamatosan, Prágát titokban elhagyta s egy hátrahagyott levélben egyik barátjával tudatja, hogy Párisba utazott. October 22-én volt a végtárgyalás ellene kitzítve, azonban arra meg nem jelent, s midőn a hivataloszlógt érte küldték, ez azon jelentéssel tért vissza, hogy ugyanaz

is gondolkodni és okoskodni kezdett, kivált miután Gattenberg nyomdai az észak új világot nyitottak; s így szűlőtt a bölészet és jog uralmának korszaka, melyben ezen két testvér az élet minden viszonyában irányadól szolgált, és mely szinte kizsűbűntéig terjedett.

Csak az újabb időben, midőn az emberi nem minden osztálya az iga alól kiszabadulva, inkább összeolvad — egyenlően jogos tva lévén — kezdette az emberi ész átlátni, hogy leginkább a természettudományok nyújthatnak általános anyagi jólétet és szellemi művészetet a népeknek, s azokat móhon felkarolva, belejuttatunk a természettudományok új korszakába.

Mindezekből kitetszik, hogy a szellemi műveltség az emberi nem valódi történelme, vagy a fenn elősört korszakoknak lelke, melyeknek őstárlatát az egyeseknek, népeknek és az egész emberiségnek egyszersmind igazi valása.

Ezen természettudományi korszak elnyevit a gyakorlati életben már sok nemzet jól fel tudta használni, megértve, hogy az anyagi jólét a nemzetek emelkedésének első kívánalma; mert a természettudomány ezen századnak valódi életfolyammá vált, melynek mindenki magát odaadni, melylyel megismerkedni, uszni és evezni kénytelen, a ki csak a világgal baladni és nem egy elhagyott helyen tespedni, vagy üzletben, időben és vagyonban vesztetni nem akar.

Fajunk is több fejlődési korszakokon átmenvé, most már ezen ponthoz jutott.

Öseink, mint hősök és harcosok nagyok és világhírűek voltak.

Később, midőn Szent István király által a kereszténység behozatott és azzal az erkölcsök és szokások szelídültek, az alkotmányosság és a törvényes élet lett a kitzdér.

TÁRCZA.

Természettudomány és gyakorlati élet

A magyar orvosok és természetvizsgálók 1863. szeptember 24-én Pesten tartott IX. nagy ülésében előadta Knöpfler Vilmos, orvos- és sebész tudor, szemész- és szülész mesterség, több természetvizsgáló társulatok rendes- és levelező tagja, a maros-vásárhelyi országos kórházi bizottmány h. elnöke és kórodai szemüztő, nemes Marosszékek rendes főorvosa sat. *)

Mindenki tudja, mélyen tisztelt gyűlés, mily végtelen előhaladást tettek az utóbbi évtizedek alatt a természettudományok az egyes szak-mák minden irányában.

Mily átható fáklyával világítják a Kosmos titkos műhelyeit a messze csillagködöttől le a parányig.

Felfegyverzett érzékkel hogyan tudták a legtávolabbi égitestek szabályait kikutatni, a planéták sulyát megmérni, és az anyag törvényeit megismerni.

Hogyan lesték ki a jegecsnek és a Prizley nyálkában lévő sejtnak — melyből a növényi és állati élet első kezdetét veszi — származását és kifejlődését.

A géptan, műtan és vegytan műhelyeiben teremő erővel működve és a tudósok észét, a kézművesnek karát termékenyítve, mily sejdíthetlenekeket teremtettek.

Mikép tanították minket már a naphénynyel rajzolni, a nyomdával festeni, a gőzzel repülni és a villámmal inni.

*) Ezen beszéd Pesten röpv alakban közreadatván, a hozzáink is beküldetvén, érdekesnek tartjuk olvasóinkkal megismertetni. Szerkesztő.

nap eljegyzését tartá, s a vasútvonalat el-
utazott.

— Deák Ferencz, zalai nyári lakhelyéről
a fővárosba érkezett, a hol mint rendszeren
töltötte a telet.

— A magyar közjog tanítása végett
a bécsi jogi egyetemnél tanszék állítatik fel,
mint írják „az ottani magyar joghallgató ma-
gyar ifjak kérelme folytán.” Ifj. Virozil tanár
ur e szakban előadásait már a tanév második
felében megkezdte, miután Véghy tanár ur, a
ki eddig a magyar magánjogot adta elő, a
kolozsvári akadémiához igazgatóul nevezte-
tett ki.

— Stolze, a „Frankfurter Laterne” szer-
kesztője, valamennyi Frankfurt körül fekvő,
német államban sajtóvétség miatt börtönre van
ítélve s ennek folytán a frankfurti területről
nem távozik, sőt közben pedig nagyon
kell vigyázni, nehogy véletlenül valamely
szomszédos német állam területére lépjen,
mert könnyen elfoghatná.

— A „Sürgöny”-nek nagy zajt ütött tud-
valevő cikkét Fényes Elek ur magának valja,
s az annak tulajdonított jelentőséget ez érte-
lemben maga reducáltatni kéri. Egyébiránt
ámbar ő az octoberi diploma, s februári pa-
tensnek a jövő magyar országgyűlés által be-
számlázást tanácsolta, meg nem foghatja,
hogy lehetett abból „erkölcsi kényszerítést,
feltétlen beczikelyezést, feltétlen megadást
kiolvasni.” Egyébiránt is szinte a februári al-
kotmány revisioja hamarabb elérhető annak
(Magyarország általi) elfogadása után; mert
az elfogadás előtti revisionak súlyos akadá-
lyai vannak, mindezek mellett vagy ellenére
mégis így szól: „de legkevésbé sem akartunk
ezzel azt mondani, hogyha a magyar ország-
gyűlés egy más oly módozatot hozna javas-
latba, mely a februári patens alapelveinek
s az ebben kielégítést nyert államérdekek teljes
biztosításának tökéletesen megfelel, ezen mo-
dozatnak a törvényhozás általi tekintetbe ve-
telét már lehetetlenségnek tartanók.” Mindez
Fényes E. ur egyéni meggyőződése.

— A prágai „Politik” írja „Horvátorszá-
ban az ugynevezett független nemzeti és a
magyar párt már jó ideje, hogy közelit egy-
máshoz. Az utóbbi párt, mely leginkább ne-
mesekből áll és Tórszágban erősen van kép-
viselve, mindig a Magyarországgal való unió
megújítását hajította, s most már a nemzeti
párt sem idegekedik oly uniótól, mely töké-
letes egyenjogúságon alapulna, s melyben a
megyei rendszer ugy alakítatnék át, hogy a
megyékből igazán nemzeti közigazgatás lenne.
Levelező szerint most ismét csak a magya-
roktól függ, vajjon ezen unió életbe fog-e
lépni. Hogy a magyarok az ország többi
nemzetiségével egy, az ország közös érdekeit
képviselő országosportozati konferenciába
egyezzenek s az 1848 diki törvényeket haj-
landók volnának ily értelemben módosítani,
akkor nemcsak Horvát-, de Erdélyországgal
is lehetséges az unió, mert az oláhoknak van

érdeklükben a magyaroknak Pesten kezét nyu-
jtan, s habogy ezek, aztán a tótok, ruthének,
szerbek s Horvát-, Tórszág és Dalmácia
képviselői egyesülnek, ez biztosított nyu-
jtan arra nézve, hogy a magyar felsőbbség
nem lesz tulnyomó. Ha egymás közt s a ma-
gyarokkal egyesülnek, akkor Bécsben is
egészen más engedelmezzel lépének elő a
kiegyenlítés eszközésére, mint így, midőn
Zágrábban és Pesten elszigetelve értekezünk a
kiegyenlítés fölött.

— Röchlicz Béla hazánkfa 13 évi tá-
vollét után Angolországból és Australia Victo-
ria gyarmatából néhány heti látogatásra ha-
zaérkezett. Tizenegy évi tapasztalatait és sok-
oldalú működését Australiában, a „M. S.” sze-
rint egy eredeti „nép-, táj- és földrajzban”
szándékozik megírni, az „Ovens and Murray
Advertiser” australian lap elismeréssel említi
fel azon szolgálatokat, melyekkel Röchlicz
Béla új hazáját, a gyümölcsészet terén, halára
kötelezte. Öcsése Melbourneban, mint orvos,
szintén a magyar név becsületét nevelé. R.
Béla mielőtt visszautaznék Melbourne (Victoria
fővárosa) photographiát, Beechworth és a 2000
míld hosszú Murray folyam stereoscopyját a
pesti műegyetem helyiségeiben közszemlére fogja
kitenni, mielőtt azokat tervezett műve illusztra-
ciójával köre nyomtatná. Érdekes ajándékokat
is hozott a magyar múzeumnak: egy chinai
porcellán szelenczét, minőt a jobb családú
chinai nők illatos kenőcsök tartására használ-
nak, (a gyönyörű eleven színek és aranyozás
sok zománca, virágok, gyümölcs, bogarak és
lepkék hü visszaadásában különösen érdekessé
teszik ezen egyszerű mutatványt a chinaiak
jelen iparának), egy chinai nyelven nyomtatott
chinai új testamentomot és egy chinai réz-
pénzt a déli Csundé tenger Fíjee és Barát-
ság szigetéről jött eredeti két kosárral kö-
kusz diófahéjából, egy vaskemény fából csi-
nált kardját és dardáját szíjál népeinek, mely-
nek élet és hegyét czápafofog képezik, mely-
ek mesterséges fűrészdíszet adnak az eléggé
kellemetlen fegyvernek (ezen czápafofog és
markolat a két sziget nőinek hajálal vannak
összekötve és ékesítve); továbbá mutatványt a
még mindig ignota „Victoria”-black sand —
fekete arany homokból; Australia és Java szí-
getek photographiáit és egy szótárát az austra-
liai fűsziget és népeinek.

(Beküldetett.) „Wiener Lloyd” „Neu-
este Nachrichten.” Minden tévedés kikerülése
végett a tisztelt közönséget arra figyelmeztet-
jük, hogy a „Neueste Nachrichten” october hó
12-ke óta irányában, magatartásában, alakjá-
ban s kiállításában változatlanul, ezen cím
alatt: „Wiener Lloyd” jelenik meg. Politikai
része mellett — ezen minden olvasó kör-
ben kedvelt hírlap — kiváló gondot fordít
Magyarország mellékartományainak oly nagy
fontosságú nemzetgazdasági és üzleti érdekeire.
Földbirtokosok, kereskedők s műiparosok dús és tanulmány-
teljes anyagot lelnék abban. Bővebben értesít-

dik és tökéletesedik; hanem a nép közt ez
irányban uralgó tudatlanság az oka.

Ösupán a természettudományok általános
és alapos elterjedése, tanainak a társadalom
minden rétegeibe nevelés útján leendő beülte-
tése által lehet a nép az ily veszélyes vissza-
élések ellen biztosítva, és a káros következményektől megóva.

Sajnosan kell bevallanunk, hogy a termé-
szettudományok mostani állása magaslatihoz
csak egyesek emelkedhetnek fel, és hogy
ezek is, mint a cziheres erdő fekmértéke
fölött magasan kiálló sugár fény, mely min-
den viharok ki van téve, a helyett, hogy
tudományaink prophetái lehetnének, azok-
nak többnyire csak marttyjai. A tudomány
az emberiségre nézve csak akkor lehet gyü-
mölesző és boldogító, mikor az az egész
néppel egyenlően, mint az egyenlően növő
erdő, — emelkedik, — önmagába erőt, támaszt
és ellentállást biztosítván.

A tiszta concret tudománynak nem csak
a megcsontosodott obscurantizmussal, phana-
tismussal és a régi bölcsészet elbizakodott
tanáival kell küzdenie, hanem saját tanítvá-
nyai közt is elég ellenségre akad, kik részint
nyerészkedési és birvágyi ösztöntől vezettetve,
igazságait hamisítva értékesítik, részint pedig
az új tudomány világító fényének magasztos
emelkedésétől megvakítva, lelkesedéseikben
felbuzdítva, a tudomány valódi hátárát tul-
szárnyalják, és a még homályost, a még fej-
fejtlen, a csak sejtített merész és bizony-
talan feltételezések, ráfogások által megfejteni
véltén, még a concret kész tudást is a tömeg
előtt gyanúsítják, pedig már általánosan el-
kellene ismernünk, miszerint a természettudo-
mányokban a tudás megölte a sejtelmeket, a
chemia az alchymiát, az igazság a képzelmést.

Ennélfogva a természettudományok lehető
legtágabb közismerete, azoknak a népek min-
den rétegeibe való honosítása a jelen kor-
szaknak legkövetelőbb kívánalma; ez pedig

betni az előfizetés feltételeiről lapunk mai szá-
mának hirdetményi rovatában.

POLITIKAI HIREK.

Agolország. London, oct. 25. Russel
lordnak többször említett sürgönye, a mely
az orosz kabinethez intézve, Oroszország jog-
címét a lengyel birtokra nézve elenyészett-
nek nyilvánítja, már Sz. Pétervárt van, csak
hogy még az ottani angol követ Napier lord
kezei közt; utasítva levén a nevezett követ
ur, hogy várjon a jegyzék átadásával, a mig
Berlinből és Párisból is hasonló tartalmu jegy-
zékek érkeznek. A „Köln. Ztg.” levelezője
szerint Russel jegyzéke erőlyes hangon van
tartva, habár nem is mondja ki határozottan
és kerekén, hogy Oroszország birtokjogának
eljárása változatlan tény volna.

Francziarszág. Páris, oct. 25. Azok
után a miket itt a legjobban értesült körök-
ben hallani, most legkevésbé sem kétséges,
hogy a londoni, párisi és bécsi kabinetnek a
lengyel ügyben tett legújabb értekezleteiben
fontos nehézségek merültek fel. Napoleon csá-
szár, abban az esetben ha Austria a lengyel
kérdésben való magatartása miatt Oroszorszá-
gal háboruba keverednék, hajlandó lenne
ugyan ezen hatalmasság birtokait biztosítani,
de Bécsben nem hajlandó megadai azt a
jutalmat, a melyet a párisi kabinet e biztosí-
tásért kíván. Hir szerint a bécsi kabinet a
lengyel ügyben teendő lépéséért, abban az
esetben ha Oroszországgal e miatt háboruba
keverednék, pénzkárpótást kíván. Hogy e
feltételt Francziarszág nem teljesíti nagyon
természetes, mert ha Austria folyton pénz-
hiánnyal küzd, más részt Francziarszág sem
ment a pénzzavaroktól, ezt mutatják
azok a segédesszók, a melyekhez Fould
ur a budgetbeli egyensúly helyreállítása végett
folyamodik, s a francia adózóknak, Lengyel-
ország iránt táplált minden rokonszenvűk da-
czára is rászul esnek, ha a császár e feltételt
teljesítendő. Szóval, a hatalmaknak a lengyel
kérdésben teendő közös fellépésre vonatkozó
egyezkedése ismét kérdést szenved, de a ka-
binetek még mindig folytatják az alkudozá-
sokat.

Napoleon császár és Miksa főherczeg kö-
zött, ez utóbbinak trónraléptét illetőleg mind
a két fél jó akarata dacára sem akar a do-
log egyességre fejlődni. Miksa főherczeg is
biztosítékokat kíván, melyeknek teljesítését
Napoleon körülményei nem engedik. Azt is
mondják, hogy Napoleon ismét új jelöltet
keres, a ki őt arra az esetre, ha az austriai
főherczeg éppen nem fogadná el a trónt, a
zavarból kimentse; és mivel ez új jelölt csak
spanyol herczeg lehet, Eugenia császárnő
Madridban több hosszú értekezletet tartott don
Sebastian infassal, a kit Izabella királynő a
mexikói trónra szeretne juttatni.

Németország. Berlin, oct. 28. Berlin-
ben a haladási párt valamennyi jelöltjét nagy-
többséggel megválasztották. Az eddigelé be-

egyszerre készen, mint Minerva a Jupiter
agyából ki nem ugrik, ennek csak rendre,
fokként, de biztosan kell fejlődnie, ha azt
nem akarjuk, hogy ezen új korszak is —
mint előzői — rövid virágzás után gyümölcs-
zés nélkül elenyészessék, reactionnak és ro-
szabbra való visszaesésnek helyet engedve.

Egyszerre mondom, mint Deus ex machina
ez nem történhetik nálunk is, mert:

Öregeink más korhoz, más vezéresillag-
hoz szokva, megrögzött meggyőződéseiket és
szokásaikat félredobva, ritkán térnek a ter-
mészettudományok köveces és farszto útjaira.

Erősbjeinknek napjainkban minden
térén, minden lépten annyi kizúdemol juttot,
hogy rá nem érkeznek, bár ezen viharos ten-
ger hullamai közt biztos révpartra juthat-
nának.

S így csak az ifju nemzedék marad
fenn, kibe a természettudományokat elültetni,
ápolni és azok alapján az egész növelést gyá-
korlati irányra fektetni és haszonnal vezetni
kellene; mert csak ezen az úton érhető meg
zet nem csak anyagi jólétet, hanem valódi
szellemi műveltséget és kifejlesztést, csak így
juthatna nemzetünk is fokként ezen új ter-
mészettudományok korszakának fénypontjához.

Ki volna inkább hivatva ezen eszméknek
legtágabb körökben elhittésére, terjesztésére
és foganatosítására, mint éppen ezen vándor-
társaságunk, mely, mintegy megrázkódtat-
tató vihar által előidézett felhőtől hosszason
elfeledt ragyogó nap a tudomány egén ujjolag
feltűnt, mértelen ágainak setét részeire vilá-
goságot és fényt árasztandó.

Ne engedjük ezen napot ezen termék be-
zárásával lehangyatlanni, hogy az csak évtől-
vel keljen ujából fel honunk más pontján;
nem! ezen fénytárasztó tüzgolyó oszlojon ezer
apró napokra, melyek honunk minden vidé-
keire a Kárpátoktól az Adriáig a ter-

érkezett távirati tudósítások az egyesült sza-
badelvű pártok leghatározottabb győzelmére
mutatnak. Az ujjonnan megválasztottak közül
kittünnek: Jakoby János és Momsen tanár.
Vincke György utolsó választó kerületében
megbukott. A conservatívek az eddigi tele-
grammok szerint alkalmasint erősebben lesz-
nek képviselve. Az eddig megválasztottak kö-
zül kitünnek: Roon hadügyminiszter, Gottberg
és Blankenburg, Wantrup iskolatanácsos és
Elsner.

Frankfurt, oct. 28. A nagynémetek mai
tilése 10 órakor kezdődött, s hat óra hosszat
tartott. Lerchenfeld báró, mint a választmány
elnöke, üdvözlő beszédében történeti vissza-
pillantásban meghatározta a reformegylet fel-
adatát, a mely egyet gyakorlati politikát fiz,
ellentétben az idealissal. Gageren Henrik Ler-
chenfeldet ajánlja elnökül, s indítványát föl-
kialtás útján elfogadták. Alelnökül megválasz-
tották: Warmbürlert Stuttgartból, és Wittet Han-
noverből. A választmányi javaslatot Wyden-
brug indokolja; beszédének végén ezt mon-
dja: ha meghiúsul a reformokmány általános ke-
resztülvitele, ugy sok keresztülviendő marad
hátra, a német szövetségi okmány 11-ik cik-
kelyének alapján. (Részletes szerződések.) Ez
azonban csak emeltytje a végezélnak; az ösz-
szes Németország egyesítésének. A válság
mindenesetre csak elnapolható, de el nem ke-
rülhető, ha csak arra nem szánjuk el ma-
gunkat, hogy alkotmányharczunk a külföld
előtt nevétségesnek lássék. A választmányi ja-
vaslatok mellett Brinz szól az osztrákok ne-
vében; dicséri a reformokmányt, a mely nem
octroyál. A megjelent osztrákok mögött ezek
állanak — ugymond — ha a nagy szoszó-
lók nem is jelentek meg. Bärens, Hannover-
ből, a 3 ik pont mellett szól. Mayfeld, Linzből,
megjegyzí: hogy az osztrákok gyengén va-
nak képviselve, az nem adhat jogot hamis
következtetésekre. A reformokmányának a febr-
ruári alkotmánnyal összeférése kétségtelen.
Kerstorff Angsburgból a 4-ik pontot ajánlja,
fejtegeti a kereskedelmi politikai álláspontot,
s végzi: „Isten áldja meg a testvér porosz
népet, s világosítsa fel a kormányt a német
egyetértésre!” A szavazás alkalmával az 1,
3, 4, 5-ik pontokat egyhangulag elfogadták,
s a 2-ikon („A gyülekezet a reform-okmányt,
a melynek elfogadása mellett nyilatkozik, al-
kalmas alapnak ismeri el. Németország kifej-
tésére, valamint szilárdabb egységére s na-
gyobb szabadságára nézve,”) minden szóval
egy ellen. Revisio esetében javítások van-
nak ajánlva: 1) A reformokmány 14-ik cik-
kelyének (a német-szövetségi pénzügyéről) ere-
di fogalmazványára visszavétel. 2) A 11-ik
cikkelyhez (német-szövetségi törvényhozás) a
német-szövetségi-alkotmány változtatását ille-
tőleg a tizenhetes többségre vonatkozó hatá-
rozat felújítása. 3) A német-szövetségi kép-
viselő gyűléseire nézve a két évi periódus. 4)
A német-szövetségi gyűlés szabályszerű tevé-
kenységének biztosítása, a gyűlés feloszlatá-
sának esetében. — Künsbergnek (Bambergből)

mészettudományok új korszakának foganásító
eszméi sugárait elvigyék.

Igen, ha mindenki, tág vagy szűk köré-
ben, nem önmagáért, hanem a közjóért mi-
ködve, azt a mit tud, de nem azt a mit sejt
vagy képzel, kitartó lelkesedéssel, hangyái
szorgalommal értékesíteni törekszik, akkor
majd nemzetünk is az általános anyogi jólét
ohajtott korát elérndi.

Jól tudom én azt, hogy ezen tudós gyü-
lekezetnek minden tagja jobban érti mint én,
hogy a természettudományok tág körében,
melyben az új meg új vívmányok rohammal
fejlődnek, mi eddig a valódi tudás, mi a
sejtlem, és mi csak képzelt. A tudás
olyan, mint a tiszta napfényről látás, a sejt-
telem sűrű ködben tapogatózás, a képzelt
pedig sötétben szemképzés.

Iparkodjunk azt a mit tudunk, a nép
közt is honosítva közvagyonná tenni.

Köve higyjunk a sejtelmeknek, és
azok kitisztázásán és tudásra való felemelésén
munkálkodjunk.

Örizzkedjünk a képzeletektől, melyek-
ből tudás sohasem válhatik.

Szóval, lépünk ismereteinkkel a nyilván-
osság terére; írjunk és beszéljünk népszeri-
leg; fölfedezéseinket önérdék nélkül minden
gyakorlati sikereivel adjuk át a népeknek mint
a műveltség közjavát; keressük fel az ipar és
gyárak munkásait, őt oktatóndók, miként sok-
szorihassa munkaerejét, készítményeit miként
teremtse gazdagabbá és jobbá, s miként te-
gye a természet tevékenységét a háztartásnak
és jólétnek hű szolgájává, s így teremtsünk
mi is egy természettudományt a ház, mező,
műhely és a közélet számára.

a közvetlen választásokat ajánló indítványát nem támogatták. Kreuzberg (Prágából) indítványát „A gyűlés Németországnak a vámeget kibővítése által eszközöndő nemzetgazdasági egysége mellett nyilatkozik” elfogadták. A jelen volt tagok száma 420-ra ment.

Orosz- és Lengyelország. Czachowski felkelő vezérnek oct. 20-i csatájáról egymással ellenkeznek a tudósítások. Némelyek szerint Czachowski, mások szerint ellenben az oroszok hűzték a rövidéket. Az igazság alkalmatosságnak van s egy áll a dolog, hogy véres harc után mind a két fél visszavonult a nélkül, hogy egyik vagy másik a nyert előnyöket felhasználta volna. A „Czas” az említt csatáról következőleg ír: „Czachowski oct. 20-án Osiektől éjszakra menvén, az nap este, Rybice falu mellett (Buhowától nyugatra), 1 1/2 század orosz gyalogság, 1 század drágyos és egy kozák-osztály megtámadta őt. Ambár az oroszok utban találta a lengyel sereget, még is sikerült Czachowski. Popowski s Rozner nevű századosainak ezt a legrovidebb idő alatt, csatarendbe állítani; mire az oroszok néhány embert veszítvén, visszavonultak. E csatározás után, Czachowski tanácsosnak vélte lovas osztályával gyorsan, éjszaki irányban elvonulni, a parancsnokságot a hátrahagyott gyalogság fölé, említt tisztjeire bízván. Liwocz őrnagyra a vezényletet nem ruházhatta, minthogy ezt a Rybica melletti tüközben 30 emberrel elvágta. A „Wiener Lloyd” krakkói levelezője szerint Czachowski innen a sz. kryzi hegységbe vonult, hogy az ott rá várakozó Eminowicz ezredessel egyesüljön. Popowski és Rozner, Dzienkiben tartott rövid tanácskozás után Jurkowicen át, Bogorya felé indultak. Jurkowiczben 7 század orosz gyalogság, egy drágyos- és kozák-osztály támadta meg őket. A lengyel gyalogságot aképpen állították csatarendbe, hogy Popowski egy vadász-századdal a falu végére jutott, hol egy korema-helyiségben foglaltak állást. Rozner ellenben a többi gyalogsággal a jurkowiei erdő szélén helyezkedett el. Három orosz század, Paskaczewski vezérlete alatt, a faluban lévő lengyelek ellen indult. A hátralévő orosz gyalogság, a lovassággal az erdőszélén álló telkeket támadta meg. A harc véres volt. A korema-ból a felkelők tetemes kárt okoztak az oroszoknak, és midőn ez meggyuladt, a szomszéd házból folytatták a harcot, s innen is hatalmasan ritkították az oroszok sorait; itt esett el a vezénylő kapitány, Paskaczewski. Két órai harc után, a faluban harcoló lengyelek lövészeite elfogytak. Közülük sokan elcsúsztak és Popowski halálát sebet kapott. A harcok szoronyyal törtek magoknak utat az erdő szélén álló lengyel századokhoz; mit megtizedelve az oroszok folytonos tüzelése

által el is értek. Ott szinte oly elkéseredetten s nagy tüzeléssel folyt a harc. Rozner százados is elesett és osztályából mintegy 50 ember orosz fogságba esett. Még a harc alatt tudósítást kaptak az oroszok, hogy Eminowicz és Rudowszki felkelőbada hátok mögött közeledik. Ez át bír volt ugyan, de az a következtetés lett, hogy az oroszok előlítottak a harctól és Staszow felé vonultak. Ok 157 halottat hagytak hátra és még 74 sebesültet, valamint 54 sebesült, és 50 elfogott lengyelt vittek magokkal. A lengyel had romjait Liwocz őrnagy ki a harc után ismét előkerült, összegyűjtve, 22-én az ország belsejébe vezette, hihetetlen, hogy Czachowskival egyesüljön.

Krakkóból jelentik oct. 28-ról, hogy Chmielinski csapata az oroszokat 22-én Kozownál visszaverte. Augustowo vajdaságban Ostroga mellett 9-10-11-én csatáztak. Waligorski csapata Lozk mellett a lublini kertlethen vereséget szenvedett. Czachowski és az oroszok közt 22-én történt titkózetben mind a két fél tetemes veszteséget szenvedett.

A „L. Ztg.”-nak egész bizonyossággal írják, hogy a nemzeti kormány Varsót véglegesen elhagyta, s a közigykeket ezután a főbizottmányok s az úgynevezett „nemzeti rendőrség” fogják kezelni.

Ujabbak. Berlin, oct. 30. A „Nat. Ztg.” az eddig tudva levő 345 választást a következőképpen osztályozza: A balold pártok tartozik 140, a második választásokat is oda számítja; balközépi 82; ujjon választott szabadelvű 10; ó szabadelvű 7; Lette párt töredéki 4. Szabadelvű többség mintegy 260; katolikus töredék 24; conservativ 37; lengyelek 26; határozatlan 2. Hét választásnak az eredménye még nincs tudva.

Frankfurt, oct. 30. Az „Europe” közli Russelnek Malet brit követhez intézett jegyzékét, a melyben azt javasolja, hogy minden a német hercezségek pénzügyi és törvényhozási kérdéseire vonatkozó tárgya a szövetségi jog szernt, minden nemzetközi kérdésekre vonatkozó pedig barátságos nem német hatalmak bekebelesége útján láttassék el.

Bécsi börze October 31-kén: Nemzeti kölcsön 81.50. 5% Metalliques 75.40. Bank-részvény 790.—. Hitel részvény 185.40. Váltó Londonra 112.20. Ezüst 112.75. Arany 5.44.

1860-diki Állam kölcsön 97.30.

October 31 kén: Urbéri kárpótlási kötvény: Magyarországi 76.25. Erdélyi 73.90.

T. és felelős szerkesztő DÓZSA DANIEL.

H I R D E T É S E K.

HIVATALOS.

1131.—1863

Hirdetmény.

Az ezen fegy intézet sajátjához tartozó mészárszék- és vágóhidnak a jövő 1864 közönséges évre leendő haszonbérbe adása végett a felséges kir. főkörmányszéknek folyó hó 12-ről 31,717 sz. alatt k. engedélye folytán, az alólírt fegyintézet hivatalos irodájában folyó évi november 26-a reggeli 10 órakor nyilvános árverés fog tartatni, mi azon megjegyzéssel tétetik közzé, miszerint az ezen árveréshez hozzá szólni kívánók kötelesek az árverező bizottmány kezébe 50 oszt. frtokat készpénzben, vagy pedig megfelelő belföldi állampapírokkal bánatpénzt betenni.

Az ezen haszonbérletre vonatkozó szorosabb feltételek a fegyintézet hivatalos irodájában a szokott hivatalos órák alatt addig is megtekinthetők.

Az orsz. fegyintézet igazgatóságától Sz. Ujvárt oct. 28 1863.

1132.—1863

Hirdetmény.

Az ezen fegyintézet fegyenczeinek a jövő 1863/4 közigazgatási évben szükségeltető lábbeli kenedék u. m.

240 font sötétan disznó zsir

240 „ „ marha fagygyu, és

9 1/2 „ fenyő korom szállítása végett, a felséges kir.

főkörmányszéknek folyó hó 12-ről 31,718 sz. alatt kelt engedélye folytán folyó évi november 26-a reggeli 9 órakor irások árcsökkentés fog tartatni, melyhez vállalkozni kívánók azon megjegyzéssel hivatnak meg, miszerint írásbeli ajánlataikat a fenn kiűzött határidőig az alólírt igazgatóságokhoz benyújtani el ne mulassák.

Ezen ajánlatokban a szállítandó anyagokul kért pénz összeg betűkkel és számbetűkkel tisztán és olvashatóan irandó ki, és ugyanazokhoz az egész szállítmányért kívánt pénzösszeg 5%-ja kész pénzben, vagy megfelelő belföldi állampapírokkal bánatpénzt mellékelendő.

A szállításra vonatkozó szorosabb feltételek a fegyintézet irodájában a szokott hivatalos órák alatt addig is megtekinthetők.

Az orsz. fegyintézet igazgatóságától Sz. Ujvárt oct. 28 1863.

4200.—1863.

Hirdetmény.

Kolozsvár sz. kir. városa közönségének tulajdonát képező a városi serház telkén eddig használatban volt, s jelenleg is ottan összeállítva találtató Gálféle szerkezetű (Gálische Reparatur) szeszgyártási üotött és vert réz kellékek, csövek s eszközök, tügyi és fenyőfa edények vas és fa abrancsokkal, választott esküdt közönségnek 215. 1863 községi számu végzése folytán eladatni határozatván, e végett az árlejtés folyó 1863-dik évi november 9-kén reggeli 10 órakor városházánál emelet 4-ik számu gyűlés teremben fog megtartatni.

Főkiáltási ár 2125 forint 54 kr. oszt. ért. Vásárolni vágyók a főkiáltási összegnek 10% bánatpénz bététele mellett, irt árverésre ezenel megbívatnak.

Eladásra kijelölt szeszgyári kellékeket sat. látni és szemlélni kívánók utasittatnak az ez iránt főlkért városi serházi haszonbérlet t. ez. Ákontz József urhoz.

Az eladás, legtöbbet ígérőnek előlegesen fizetendő készpénzért történhetvén, egyéb föltételek az árverés kezdete előtt fognak közzétettni.

Sz. kir. Kolozsvár város közigazgatási Tanácsa 1863 october 24-én tartott üléséből kiadta Elekes András, h. aljegyző.

NEM HIVATALOS.

(246)

Meghívás

(1—3)

élet-vagyévi-járadékés nyugdijbiztosításra.

Alólírott a két magyar hazában már 26 év óta működő s immár 12 millió forint alapitőkével bíró „adriai biztosító társaság” országos fölgynöcsége által a Királyhágón inneni részbe, s különösen ennek fővárosába életbiztosítások eszközésére kiküldetvén, ezenel szerencsém van a t. közönséget Kolozsvárra megérkezéstől értesíteni s egyszersmind életbiztosítások kötésére felhívni, melyet illetőleg következő két módozatra teszek különös figyelemztetést:

1-ső módozat: **Halálesetre való tökebiztosítás.** Mi fekketik inkább szívén s mi lehet szentebb kötelessége a családának, mint az övéiről, nejről, gyermekeiről való gondoskodás. Családjának jöllétét hagyni, annak jöllétéről még holtá utánra is gondoskodni, ez föttükrvése minden férjnek, minden apának. Ugyde vajmi gyakran megcsik, hogy épp e jószándékú igyekezete közben éri a személyt nem válogató halál az embert, és megtört szívvel kell sirba szállnia, nem vigasztalhatván őt azon ótatud, hogy övéiről kellőleg van gondoskodva. Ily esetbőségek ellen legbiztosabban nyujt segédkezet az általam képviselt intézet, mely a vele szerződők családjának a biztosított egyén bármikor megtörténhető halála esetében azonnal kifizetendő tökét biztosít. Példa: egy 35 éves családapa biztosít sa-

ját életére 10,000 oszt. frtot, melytől évenként 273 frt díjt fizet és pedig úgy, hogy már első évben megtörténhető halála esetében is kifizetetik családja számára az összeg, a 80 ik korévet életben érve pedig ugyanazt maga is kikapja. Igen ajánlható e módozat házasulandó ifjaknak is, kik ifjabb éveikben szerződven, mindazt megnyerik, hogy sokkal jutányosabb díjak mellett biztosítják leendő családjuk számára életöket, mind pedig, hogy ez által takarékságuknak s jó igyekezetüknek már előre szép taubizonyságot szolgáltatván, szerencsét is sokkal fényesebbet tehetnek.

2-ik módozat: **Kiházasítási tökebiztosítás a szüle vagy bárki más életére,** mely esetben a díjizetés azon egyén holtá után azonnal megszűnik, kinek életére a biztosítás köttetett. Példánl egy 35 éves atya biztosítja 3 éves leánykáját, hogy az 21 éves korában 5000 frtot kapjon s fizet ez összeg után évenként 182 frtot. Történjék azonban az, hogy az atya már az első évben elhalálozik, a díj további befizetése azonnal megszűnik és a gyermek a 21-ik évet elérve, biztosított 5000 frtját mégis kikapja. E biztosítási módozat kiválólag alkalmas a gyermekeknek a katonakötelezettség alól megváltására is s mindenesetre előbe teendő az úgynevezett társas biztosításoknak, mivel a gyermekeknek ilyenek bizonyos és előre meghatározott töké biztosítatik, mely a további díjizetésnek az atya időközti elhalálozásával való megszűnése mellett is csorbihtatlan és bizonyos.

E különösen kiemelt két módozaton kívül ajánlok még a többi szokásos élet- és járadék s nyugdij-biztosítások eszközésére, valamint a legnagyobb készséggel adok minden e szakmába vágó felvilágosítást.

Kolozsvárt, oct. 28 1863.

GALGÓCZY JÁNOS,

(lakom a „Nemzeti szállodában“).

(247)

Gondnokság alatt levő **gróf Teleki Lajosnak szászujfalusi, s ahoz tartozó bödöni-** szász szent jakabi és décei **részjóságai,** ez utolsó kiűn is, meglevő javadalmaikkal együtt a jövő 1864 ik év aprilisse 24-től kezdve 4 évig levélbeni ajánlat (offer) útján elegendő biztosíték mellett a többet ígérőnek **haszonbérbe adandók.** A feltételeket meg tudhatni Maros Váshelyt t. Hinc Miklós jószágte ügyelő urnál, kihez folyó év december 1-sőig az ezt illető ajánlatok is bérmentes levélben intézendők.

STEIN JÁNOS

könyvkereskedésében Kolozsvárt, **Wittich Józsefnél** Maros-Váshelyt, **Dobray Nándornál** S.-Udvarhelyt, **Barthos Domokosnál** S.-Szentgyörgyön, **Vokál Jánosnál** Nagyenyeden kapható:

GONDOLATOK.

Irtá Eötvös József. Ára füzve 2 frt. Aranymetzéssel 3 frt. Angolvászonba 2 frt 60.

ERDÉLY TÖRTÉNELME

Irtá **Kőváry László**

Negyedik kötet.

Ára 2 frt 20 kr.

Bolond Miska naptára 1864-re számos eredeti fametszvényenyl. Ára 80 kr.

István bácsi naptára 1864 szökő évre. Szerkesztő Majer István. Ára 50 kr.

A magyar nép naptára 1864 szökő évre. Sokféle hasznos és mulató olvasmányal ellátva. Szerkesztő Tatár Péter. Ára 30 kr.

Kipfelhauser naptára 1864-re. Szerkesztő „Bolond Miska” szerkesztője. Ára 80 kr.

Kakas Márton naptára 1864-re. Okos emberek számára való kalendárium Ára 80.

Emich Gusztáv Nagy képes naptára 1864-dik évre. Szerkeszték Vadnay Károly és Szokoly Victor. Ötödik évfolyam, 30 fametszvényenyl. Ára 1 ft 40.

Angolosan. Vigjáték 2 felvonásban. Görner után magyarosította Komlóssy Ferencz. Ára 50 kr.

Vérpad titkai VII-ik füzet. Ára 30 kr.

A három testőr. Regény. Dumas Sándortól VII dik kötet. Ára 80 kr.

Az erdélyi muzeum-egylet évkönyvei. Szerkesztette Brassai Sámuel m. h. i. 1861. 4-r-l-ső kötet 1 frt. 70 kr. II dik kötet I ső füzet 1862. 4-rét 80 lap. Ára 80 kr.

Hangversenyi változatok, a kedvelt magyar dal felett: „Hej dinom dánom” „Te vagy az én párom.” Zongorára átirta Willmers Rudolf. Ára 1 frt 60 kr.

Lucia és Lucretia. Nagy fantázia. Zongorára szerző Willmers Rudolf. Ára 2 frt 70 kr.

Zrínyi kávéház nóta. Zongorára szerző Herdy Ferencz. Ára 60 kr.

Apám nóta. Eredeti csárdás. Zongorára szerző Frank Ignác. Ára 50 kr.

Mai számunkhoz feliv mellélet.

(233)

Szebeni Stearin gyertya raktár.

Alóltírt ajánlják, a t. cz. közönségnek a szebeni Stearin gyertyát gyári áron, készpénz fizetés mellett.

n. m. 100 font 32 latos à f. 60
100 dto „ templomi „ 60
100 vámfont 28 1/2 latos „ 54

25 1/2 lebet a legkisebb vétel

25 fonton alól kapható **Czirák Testvérek**nél hidkapu mellett:

n. m. 5 fonttól 25 fontig fontonként
a 32 latos 62 kr. 32 latos 1 font . 65 kr.
a 28 1/2 dto 56 kr. 28 1/2 dto 1 vámfont 58 kr.

October 26. 1863.

CZIRÁK és STARK.

(235)

Alóltírt tisztelettel jelentem a n. é. közönségnek, miszerint nálam mindenféle **lábballi** a legjobb ízléssel és kényelemmel elkészítve a legfontosabb kiszolgáltatás mellett megrendelhető, azon megjegyzéssel, hogy a kinek lába **tyukszem**, a nálam készült lábballi viselése által rövid idő alatt elvész, miért is számos megrendelésekért esd

PAPP SAMUEL cipész,

lakása a városházzal szembe gr. Teleki Domokos házában.

(242)

Eladó ház és kert.

Kolozsvárott külső farkas utcai 183 ház szám alatti nagy kiterjedésű két utcára szolgáló házas telek a vele kapcsolatban lévő veteményes és válogatott gyümölcsfákkal ellátott nagy kerttel együtt szabad kézből eladó. Értekezhetni róla szentgyház utcába 487 1/2 számú háznál lakó tulajdonosnál.

(223)

Az általánosan esmert, **mell-fájás és köhögés** ellen kitűnő hasznu**Mainzi Drescher és Fischer** féle valódi**RETEK RETTIG-BONBONS von C. Drescher & Fischer MAINZ CZUKORKÁK**egyesedőli főraktára egész Erdélyben **Karvázy Józsefnél** Kolozsvárott

Árak: 1 fontnak 1 frt 50 kr., 1 doboznak 45 kr., 1 csomagnak 35 kr. oszt. ért.

(96)

Cs. kir. szabadalmazott és első amerikai

és angol királyi szabadalmat nyert

altalán kedvelt

ANATHERIN-SZÁRVIZS
bécsi fogorvos **POPP J. G.** urnak. Ára 1 ft. 40 kr. oszt. értékben.

FOG-OLÓM,

melylyel az ember sajátkezüleg dughatja be odvas fogát. Ára 2 frt 10 kr.

Cs. kir. legm. kiválts.

ANATHERIN-FOGPÁSZTA. Ára 1 frt 22 kr.**NÖVÉNY-FOGPOR** Ára 36 kr. o. é.**BIZOMÁNYOSOK:**

Kolozsvárott: **WOLFF J.** és **Rudolf J.** özvegyénél. Tordán: **Wolff G.** gyógyszer. Szebenben: **Zöhrer és Müller**, **Steiner** gyógyszer. Brassóban: **Jekelius Adolf**, **Fabik János** fia és **G. János** fia. Károly-Fehérvárott: **Sander** gyógyszer. Ruzs, **Wagner** könyvtáros. Segesvárt: **Misselbacher J. M.** Besztercén: **Nusbecker K.**, **Dietrich és Fleischer**. Dézsen: **Kremer S. Déván: Büchler A. Medgyesen: Folbert** gyógyszer. Nagy-Enyeden: **Trajanovits Ede**, és **Oberth J.** gyógyszer. uraknál. N.-Váradon: **Schnurr Ferenc** és **Janki J.** Huzella. Fogarason: **Nehrer. M.-Vásárhelyt: Bucher D. és Fogarasi. Balázsfalván: Korvig T. Szászvároson: Démián D.** Leonhardt J. és **Wostich** gyógyszer. Szász-Régenben: **Traugott és Wachner**. Zilahon: **Weiss S.** gyógyszer. Debreczenben: **Göblt.** Borsos gyógyszerészeknél, és **Csanak J. S.-A. Ujhelyt: Deutsch József. Szinyér-Várallyán: E. Gerber** gyógyszer. Szathmárt: **Veisz J. Márm.-Szegeden: Hoffman és Rath. Holdmező-Vásárhelyt: Wagner K.** gyógyszer. N.-Károlyban: **Jellinek** gyógyszer. Nagy-Bányán: **Papp** gyógyszer. Ó-Márothon: **Pfeiffer** urak.

Postán küldve a göngyölek és bérmentesítésért a rendes áron felül a távollás és csomag nagyságához képest még 30 egész 70 krig melléklendő.

(241)

Jankó Vincze

kolozsvári vasöntő- és gép-gyára

külmonostor utcájában a sétatéri malomhoz letérőleg 69 sz.

Van szerencsém a tisztelt gazda közönséget ezen újból berendezett vasöntő- és gépgyáramra figyelmeztetni. Fő igyekezetem leendő, hogy készítményeimmel mind munka szilárdság, mind észszerűség tekintetében pártfogóim megelőgedjenek. **Ekéket, rostákat, szeoskavágókat és kukorica fejtőket** mindég készletben fogok tartani. Egyéb gépekre és öntvényekre pedig megrendeléseket fogadok el, melyeket a lehető leggyorsabban fogok végrehajtani. Ajánlom egyszermind gyáramat a megromlott gépek kijavítására is.

Kelt Kolozsvárt, October 25 én, 1863.

JANKÓ VINCZE.

(237)

Előfizetési felhívás.

(2-8)

Minden hónap 1-ső és 16-ik napján új előfizetés nyitnak a

„WIENER LLOYD“

ezimű nagy politikai és üzleti lapra.

Megjelenik naponta kétszer mint reggeli s esti lap „Verlosungs Anzeiger“ cím alatti ingyen melléklettel.

Előfizetési díjak:

Naponta egyszeri szétküldéssel 3 óra 5 frt.

Naponta kétszeri szétküldéssel 3 óra 6 frt.

Bérmentes s pecsételt levelek a „Wiener Lloyd“ kiadó hivatalához intézendők Bécsbe (Wollzeile A. 16.)

(229)

Haszonbéri hirdetmény.

(3-3)

A Sztojkaikai fürdő minden épületjeivel, étel és ital árulási joggal, valamint az ásvány-víz kereskedéssel, több évekre haszonbérbe kiadó. Bővebb tudósítást személyesen, vagy bérmentes levelek által kaphatni a tulajdonosnál, Kolozsvárt belső-szénutczáiban 159 számú háznál, földszint.

(110) 3/11 1863.

(7-7)

Valódi MOLL SEIDLITZ-PORA

mely a párisi műkiállítás arany-érmét nyert.

Középponti raktára a „Golyához“ címzett gyógyszerár Bácsben, és egyedül az alább megnevezett raktárakban kapható.

Figyelmeztetés. Miután tapasztaltam, hogy az ugynevezett Seidlitz-por használati utmutatásokkal árutalték, melyek szóról szóra az enyim szerint utmutatva, a közönség csalódására, még saját névaláírásomat is viselik, s ily módon azok külsőjéről itélve saját gyártmányaimmal könnyen felcserélhetők lévén, bátor vagyok azért ezen hamisítások ellenébe óvást mindenkit azon megjegyzéssel figyelmeztetni, miszerint az ilyenű szerekek megkülönböztetése végett, minden általam készített skatulya **Seidlitz-por** saját óvó bélyegemmel van ellátva, s minden egyes por-adagot magába foglaló fehér papíron ezen esmertető-jegy „Moll Seidlitz-pora“ (Moll's Seidlitz-Pulver) víznyomáson látható.

Ára egy bépecsételt eredeti skatulyának 1 ft 25 kr. oszt. ért.

Használati utasítással minden nyelven.

E porok számtalan, rendkívül esetben bizonyított gyógyhatásuknál fogva minden eddig-
elő ismert házi gyógyszerek közt bizonyára a legelső helyre méltandók. A császári nagy birodalom minden részéből hozzánk beküldött több ezernyi házai részletes bizt. nyitványul szolgál, hogy azok rögzített dugulás, emésztetlenség és gyomorégés, továbbá görcsök, vesebetegség, idegbaj, szívdobogás, ideges főfájás, vértorlás, köcsvényeszerű tagfájdalom, s végül hysteria, hypochondria, tartós hanyási inger stb. eseteiben a legjobb eredménnyel használtattak, s a legártalmasabb gyögyeredményt vívták ki Ezen, már nagy csomaggá nőtt levelezés számtalan bizonyítványait tartalmazza azon szenvedőknek, a kik gyakran, miután az allopathiai és vizgyógy-módot basztalan használták, ezen egyszerű házi szerhez folyamodtak és egészségüket egyszerre és állandóan visszanyerték. Ezen elismerési iratokban a nép majd minden osztálya u. m. tanítók, kereskedők, közművesek, mű-észek, mezői gazdák, tanárok, hivatalnokok, katonák, sőt gyógyszerészek és orvosok is, valamint több oly mindkét nemből való egyének képviselvék, a kiknél azelőtt a leghíresebb gyógyforrások a legkisebb könnyebbülést se idézték elő és a kik csupán a valódi Seidlitz-Porok rendszeres használata által lettek tökéletesen egészségesek.

Valódi minőségben kapható csupán csak

Kolozsvárt: **RITTER Tr. özvegye** gyógyszer. Továbbá Besztercén: **Szongot György**. Brassóban: **Jekelius F. Déván: Büchler A. M.-Vásárhelyt: Bucher M. és Burdats A. N.-Bányán: Haracsek. Nagy-Károlyban: Schöberl. Nagy-Szebenben: Müller** gyógyszerész. N. Váradon: **Jankó Antal**. Segesvárt: **Misselbacher. Szászsebesen: Binder F. gyógyszer. Szent-Agótán: Knall K. gyógyszerész. Szerdahelyt: Schimert F. gyógyszerész. Zalahán: Mégay G. A. gyógyszer. Zilahon: ...**

norvégiai hegyekről való valódi

DORSCH-MÁJHÁLSZIROLAJ

raktára is.

Ára egy nagyobb üvegnek 1 frt. 80 kr. egy kisebbnek 1 frt. o. é.

Az üvegek el vannak látva védmárkával és kimerítő használati utasítással. Ez az egyetlen faj, mely minden töltés előtt vegytanilag megvizsgáltatik és czinkupakkal elzárt üvegekben küldetik el. — Ezen legtisztább és leghatályosabb májhalzsir faj a dorsch-halnak leggyorsabb egybegyűjtése és kiválasztása által van meggyerve, és egyáltalában semmi vegytani kezelés alá nem vonatott, hanem a **bépecsételt üvegekben levő folyadék egészen épen és azon állapotban van, miként az közvetlenül a természet által nyújtatott.** — E valódi Dorsch-májhalzsirrolaj Európának minden orvosi tekintélye által mint legjelesbb gyógyszer a **mell- és tüdőbajokban, scrophulus és rachitis, köcsvény és eszű, idült bőrkütsés, szemgyulladás, ideg- és több más bajokban** legsikeresebben alkalmazatik.

MOLL A. gyógyszerész **Bácsben,** „zum Storch“, Tuchlauben.

(208)

A T. SZÜLÉKEKHEZ.

(3-3)

Ára névze, hogy a gyermekek, születésektől kezdve testileg könnyeden nevelkedhessenek, s egészségben tartatásának alóltírt bátor vagyok a t. cz. szüléket figyelmeztetni az általam föltalált, folytonosan közkedvességben levő, s csatlantatlan használó „**Króczer Gilisza-csokoládé**“ — ja név alatt ismeretes hathatós szeremre; mely minden eddig ismert Gilisza-ellenes szert minden tekintetben felülmúl, s a Gilisza kiirtására gyermekek és felnőtteknél, a szó értelmében gyökeresen működik. Biztos és öröndetes hatásról kezeskedem. Egyébránt hiteles bizonyítványokkal, mely e „Gilisza-csokoládé“ nak kitűnő hatásait igazolja a használati utasítással együtt ingyen szolgálak minden vevőnek egy ily című könyvecskével, „**Figyelmeztetnek a szülék, lelkészek, orvosok, nevelők, tanítók, gondnokok, ember- és gyermekbarátok, a biztos hatású Gilisza-csokoládé**“ melyben az én állításaim minden rangu és rendű egyének s több orvosok, legzebb bizonyítványaival erősítettnek meg.

Ez általam készült Gilisza-csokoládém a maga eredeti valóságában csakis az Osztrák, Porosz és Nagynémet birodalomban lakó és a fentebbi címmel ellátott könyvecskékben megnevezett t. Bizományos uraknál kapható u. m.

Erdélyországban egyedül kaphatók: **Kolozsvárt, Schütz Károlynál.** Brassóban: **Fabik és Jekelius** gyógyszerészek. **Boitán: Bárdosy Györgynél. Brádon: Adler Eszter. Déván: Büchler A. Dézsen: Krémer Sámuel. Ersebet-városon: Szenkovits L. és Z. Fogarason: Danffy gyógyszer. és Masztig M. Hátsegen: Mátéfy B. gyógyszer. Kovásznán: Bitner A. gyógyszer. Körösbányán: Beavits György. K.-Fejérvárt: Sándor, Fischer, Riebert és Mihelyes gyógyszerészek. Maros-Vásárhelyt: Burdats A. gyógyszer. Medgyesen: Vándor Ferenc. Nagy-Halmágyon: Moldoványi Sim. Nagy-Enyeden: Bisztritsány Sándor. Sz.-Udvarhelyt: Betzási Manó. Szerdahelyt: Schimert Fr. gyógyszer. Szilágy Somlyón: Végh Mih., és Ruszka és társa. Szebenben: Zöhrer Ferenc. Sepsz-Sz.-Györgyön: Vitályos Béla és Ötves Pál gyógyszerészek. Szászsebesben: Weisztrül Adolf. Segesvárt: Misselbacher fia és Deutsch. Tasnádon: Szongot Jakab. Vajda-Hunyadon: Acker Frigyes gyógyszer. Zilahon: Imzon Lajos és Bikfalvi István, és a könyvecskékben megnevezett még 243 Bizományosoknál.**

Ára 1 darab 20 kr., és csak nálam helyben 6 darab 1 oszt. frt., legkönnyebben postai uton utánvételel megrendelhető.

KRÖCZER ÁGOSTON, s. k. gyógyszerész Tokajban.

(239)

(2-3)

Alólikt tudatja a nagy érdemtől t. ez. közönséggel, miszerint a Frankonban használt, de a helyi viszonyokhoz alkalmaztatól szervesített, **nyújtóig alá forduló lajtorjás magyar szekereit** elkészítvén, ezeket a t. ez. vásárolni szándékoztók, festő Stadler Ferencz belmagyarutczai 429 számú házánál megtekinthetik. Megjegyzendő, hogy ezen szekerek egészben véve különböznek az eddig nálunk divatozott aláforduló szekerektől, és mind használhatóságuk, mind célarányosságukra tökéletesebbek amazoknál. Megrendelések iránt említett Stadler F. urnál lehet rendelkezn.

STARK KÁROLY, nyerges mester.

Megjelent **STEIN JÁNOS** bizományaiban és minden könyvárusnál kapható:

AZ URBÉRISÉG ERDÉLYBEN

szerkeszté

Grimm József

jogtudor, cs. k. helytartósági tanácsos, a vaskorona érdemrend lovagja sat.

Nagy nyolczadon 24 iv. Ára 2 frt o. ért.

A szerkesztő ur mint a jog- és politikai irodalmi téren működő, a legtávolabbi körökben diesteljesen ösméretes emlékeztető, több évi működése országában, mint államhivatalnok a legjobb elismerésben. Minthogy a szerkesztő urnak neve és irodalmi híre tökéletes biztosítékot nyújt az előbb megnevezett könyv használhatósága és érettsége végett, a kiadó kereskedés nem tartja fölöslegesnek annak értékét különösen ajánlani és bátorodik ennekutánna itten csakis e mű dús tartalmi kimutatását előadni.

De nem multhatja el a kiadó-tár, a volt földbírtokos, hivatalnok, ügyvéd és jegyző urakat, a papságot és községet, ezen könyvnek gyakorlati értékre figyelemztetni, a miről főképp e könyv toldaléka szól.

Tartalom: Bézvezetés.

Első szakasz: Jogtörténelmi vázlata az urbériségnek.

I. Tettleges és törvényes kiképzése az urbéri viszonyoknak, az 1819-20 évbéli urbéri öszveirásig.

II. Az 1819/20-béli urbériség öszveirásának alapja és rendezése.

III. A kormányának további kísérletei az urbériségnek alkotmányos útoni létrehozatala végett. A parasztnak jogi-állása és a tettleges jobbágyi viszonyok megszűnté 1846-ban. Külömböző nemei a földesurasági alattvalóknak. A földurasági hatalom. Az 1846/47-béli urbéri törvény és az 1848-beli országgyűlésben az urbériséget érdeklőleg hozott határozatok.

IV. Az urbérikételek fölbomlásának megjelent fontosabb törvények:

a) Bizonyos pontok 1769 ből b) országgyűlési cikkek 1791-ből (XXVI XXVII és XXX. c) Törvényezikkek 1847 ből. d) Törvényezikkek (IV és V) 1848-ból.

Második szakasz: Az urbér és dézma viszonyai felbomlása.

I. Az 1848-beli országgyűlés határozatai, az urbéri viszonyok megszüntetését érdeklőleg. Az urbérviszonyok alakítása az országos zavarok korában. A felbomlott urbérviszonyokból képzett földesurasági és alattvalói jogok és tartozások végleges rendezésére tett előmunkálatok.

II. Működési köre a politikai batóságoknak urbéri ügyekben és kezelése az urbéri viszáldokásoknak in via politica (politikai úton).

III. A földesurasági alárendeltetésről és az urbéri viszonyok kiképzéséről, a székeley és szász földön.

IV. Tettleges és törvényes kiképzése a dézma viszonyoknak. Megszűntetése a dézma szolgálatának a dézma szolgálatának megszűntetése.

V. Az urbéri viszonyok és dézma megszüntetését és rendezését érdeklő legfontosabb törvények: a) császári szabadék 1854 jun. 21-ről (földtehermentesítési szabadék): b) császári szabadék 1858 sept. 15-ről (dézma szabadék.)

Harmadik szakasz: A földtehermentesítés létesítése.

I. A földtehermentesítési országos bizottmány (alapigazgatóság) és annak működési köre. Az urbéri kárpótlás végrehajtásának mütétele. (Bejelentés, hitelesítés és kiszámláltatás.) A késlelvény. Törvényezik utalása az urbéri kárpótlási tökének. A megváltási kezelés. Az urbéri törvényezikkek működési köre.

II. Alapja vagy kulcsa az urbéri kárpótlásnak. Ezen alap helyességének oksztérítése. Az urbéri kárpótlás végrehajtása és az elért eredmény hamis bírálatainak cszafolata.

Toldalék: I. Laistroma valahány földbírtokos uraságnak az 1 szám alatti kimutatásban foglalt bírtokok megtalálása végett, a tételszám kijelölése mellett.

II. 1-8 Kimutatása az öszves urbéri bírtokoknak, kijelölve a volt bírtokosságot, a kárpótlott állományok számát, azok urbéri területét, a kitundott kárpótlási töke nagyságát és a bírtokoknak község (vármegye, széky, vidék) szerénti megnevezését.

III. 2 dik Kimutatása valahány augab. evang. papságnak és az erdélyi a. e. fő-consistorium alá rendelt helvét hittieknek, kik a papi dézmatized járulékbán részesedtek, kijelölve minden papizéknek a kitundakolt dézma kárpótlási tökéjét és az egyes papizékek által évenként fizetett census cathedraticust.

IV. 3 dik Kimutatása minden községeknek in fundo regio és megyékben, a hol a fiscalis dézma részint in natura, részint egyezménykép meghatározott általános tized- vagy törvényeszerűleg kijelölt dézma bérben fizettetett; ezenkívül vázlata ezen dézma kiterjedésének és tárgyának az arra vonatkozó törvények és az 1848-beli tettleges állás mérlege szerént.

Ugyanott kapható:

Helység-névtár.

Erdély (és a PARTIUM)

minden községének betűrendes névtára.

Az 1854-diki s a visszaállított alkotmányos felosztás szerént, a posta-kerületek és hadfogadó-telepek, valamint a lakosság számának a legújabb népszámlálás szerénti kimutatásával.

Összeállította GÁMÁN ZSIGMOND. Második kiadás. Ára 80 kr.

Erdélyi képes naptár

az 1864-dik szökö évre 25 kr.

Erdélyi tiszti névtárával 40 kr.

Remény Naptár 1864-re

szerkeszté **Girokuti P. Ferencz.**

Ára 1 frt 20 kr.

nagy fuchsia vagy azalea csoport színes diszképpel 1 frt 60 kr.

Mindkét képpel 2 frt.

E 2 láb nagyságu diszképek bár mely uri teremben ékességül szolgálhatnak.

Nyomatott az ev. ref. fótanoda bettűvel (Bel-farkasutca 74 sz.)

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

A NYOMORULTAK.

Irta **Hugó Viktor**. Fordították Huszár Imre és Reviczky Széver.
10 kötet. Ára 15 frt.

Magyar koszorusok albuma

írói élet és jellemrajzok.

Irta **Zilahy Károly**. Mutatványokkal és 14 aczélmetszettel.
Diszesen kötve 5 frt.

A spanyol inquisitio története.

Írták **Llorente és Gallois**. 2 kötet. Ára 1 frt 20 kr.

A VEGYTAN ISKOLÁJA

Dr. **Stöckhardt** után dolgozta **Berde Áron**

természettudományok tanára és a magy. tud. akademia I. tagja.

Második átdolgozott kiadás.

Ára 2 frt o. é.

Magyar Olvasó-könyv

Elemi és real- (polgár-) tanodák, gymnasiumok és magán-növendékek használatára.

Dolgozák és szerkeszték **Gáspár János** és **Kovácsi Antal**, tanárok.

ELSŐ FOLYAM, 7-11 éves mindkét-nemű tanulók, illetőleg elemi és néptanodák számára.

Első kötet. Ötödik javított és bővített kiadás. Ára füzve 50 kr.
keménykötésben 70 kr. osztrák ért.

AZ ÉSZAKI FÉNY.

REGENY 3 kötetben, írta **Dózsa Dániel**.

Ára 3 frt.

ELBESZÉLÉSEK.

Irta **Karár Emil**. 2 kötet. Ára 1 frt 80 kr.

Erdély nagyfejedelemség

HIVATALI TISZTI NÉVTÁRA

ára 2 frt o. ért.

E nagy gonddal készült munka nélkülözhetlen minden hivatalnak, minden irodának. Gazdag tartalmának bebizonyítására, elég legyen egyszerűen

felemlíteni tárgysorozatát:

I rész. (Összeállította számtiszt **PÉCHY LÁSZLO**.)

A fels. uralkodó ház származási névtára. Az európai souverain uralkodók. Erdélyi hivatali tisztai névtára: erdélyi kir. udv. korlátnokság, erdélyi kir. főkörmányszék, erdélyi földtehermentesítési bizottmány, egyházi alapítványi és iskolai bizottmány, tartományi kir. főszámvevőség. Erdélyi törv. kir. tábla, kir. büntető törvényezik. Tartom. kir. főbiztoság. Alsó-Fejér-, Kükküllő-, Torda-, Kolozs-, Doboka, Belső-Szolnok, Hunyadmegye, Fogaras- és Naszódvidék, Udvarhely-, Három, Csik-, Maros- és Aranyosszék; Szász nemzeti egyetem, Szeben-, Segesvár, Medgyes, Szász-Sebes-, Nagy-Sink-, Köhalom-, Szerdahely-, Ujgyház- és Szász-Városszék és város tanácsa, Brassó- és Besztercevidék. Kolozsvár, Maros-Vásárhely, K-Fejérvár, Szamosujvár Erzsébetváros sz. kir. városok, Torda, N.-Enyed, Décs kiváltságos nemes városok tanácsai, K-Vásárhely; Vizakna, Abrudbánya, V-Hunyad, S.-Szt.-György, Cs.-Szereda, Bereczk, Sz.-Udvarhely, Hátszeg, Szék, Kolozs, Illyefalva, Oláhfalva, kiváltságos mezővárosok tanácsai. Déva, Sz.-Régen megyei igazgatás alatt álló városok. Kereskedelmi és iparkamarák Kolozsvárt és Brassóban. Román keleti kereskedelmi társulat Brassóban. Cs. kir. orsz. pénzügyigazgatóság. Cs. kir. kincstári ügyészség, cs. kir. orsz. főpénztár. Cs. kir. földtehermentesítési alappénztár. Cs. kir. kertil. pénzügy-igazgatóságok: Szebenben, Brassóban, M.-Vásárhelyt, Besztercén, Kolozsvárt, Sz.-Városon. Cs. kir. adóhivatalok: a szeben, brassói, m.-vásárhelyi, besztercei, kolozsvári és sz.-városi pénzügyi kerületben. Cs. kir. Catastralis hivatalok: cs. kir. földadó-mérleti ideigl. igazgatóság Szebenben, cs. kir. földadó mérleti feltéglőselőség Szebenben, Brassóban, Sz.-Udvarhelyt, Besztercén, Kolozsvárt, N.-Enyeden, Déván. Államfelszámolási bizottmány. Cs. kir. bányakapitányság Zalatnán, cs. kir. bányabizottság Sz.-Udvarhelyt; cs. kir. bánya-, erdő- és söggyi igazgatóság, I. Ércbányászati, II. Vashányászati, III. Sóbányászati, IV. Erdőszeti és bányajószág. Cs. kir. pénzverde Fejérvárt. Cs. kir. államszámvévőség; cs. kir. postaigazgatóság. Cs. kir. postahivatalok. Cs. kir. orsz. építészeti igazgatóság; cs. kir. építészeti hivatal Szebenben, Brassóban, Sz.-Udvarhelyt, M.-Vásárhelyt, Besztercén, Décsen, Kolozsvárt, K-Fejérvárt, Sz.-Városon. Cs. kir. dobányár Kolozsvárt. Cs. kir. rendőr-igazgatóság. Cs. kir. sorsjáték-hivatal. Cs. kir. távirtda hivatalok. Orsz. fegyintézetek: I. Férfi fegyintézet Szamosujvárt; II. Nő-fegyintézet N.-Enyeden. Cs. kir. jogakademia Szebenben. Cs. kir. 8 osztályu állagymnasium Szebenben. Erdélyi orvosi személyzeti névsora. (Összeállította az orsz. főorvosi iroda.) Római kath. egyházi és iskolai személyzet. Gör. kath. egyház. Helvét hitv. egyház. Agostai hitv. egyház. Unitáriusok egyháza. A keleti orthodox egyház. A héber-egyház. Kivonat az új bélyegtörvényből.

II. Rész. Rendeletek és intézkedések tára.

Az 1860 october 20 ka óta kibocsátott legfelsőbb és kir. főkörmányszéki rendeletek, intézkedések s némely fontosabb törvényhatósági fölterjesztések átnézete időrend szerént. (Összeállította számgjegyző Krizbai Dezső Miklós) Erdélyország kórházainak rövid leírása (orsz. főorvos dr. Pataki Dánieltől.) Országos közalapok (összeállította számtiszt Péchy László.)

III. Rész. Erdély alkotmányos felosztása.

(Összeállította számgjegyző Filep Sándor.)

Önálló politikai hatóságok. Vármegyék, vidékek és székek, az 1854-iki politikai felosztás; Erdély felosztása földadó-mérleti feltéglőselőségek szerént; az erdélyi két ezred hadfogadó-telep kerülete; a jelenben fennálló cs. kir. adóhivatalok. A helység nevek betűsorozatos jegyzéke.